

Költségtani ismeretek

Költségek csoportosítása

A költségek csoportosítási ismérvei

- Költségnemek szerint
- Összetétel, illetve összetettség szerint
- Elszámolhatóságuk, tervezésük és utalványozásuk szerint
- Felmerülési helyük szerint
- Költségviselők szerint
- A termelési folyamattal való kapcsolatuk szerint
- A termelés terjedelmének változásával való összefüggésük szerint
- A kalkulációs séma szerint (kalkulálhatóság szerint)

Költségnemek szerinti költségek

- Fajta, megjelenési forma szerinti osztályozás
- Azt fejezi ki, hogy a költség keletkezését milyen erőforrás felhasználása idézte elő
- A költségnemeket elemi költségeknek is nevezik

Költségnemek

- anyagköltség,
- igénybe vett szolgáltatások költségei,
- egyéb szolgáltatások költségei,
- bérköltség,
- személyi jellegű egyéb költségek,
- bérjárulékok és
- értékcsökkenési leírás.

Költségnemek szerinti költségmegfigyelés

- nem vizsgáljuk a költség termelésben betöltött szerepét, teljesítményre gyakorolt hatását.
- A költségnemek valamennyi vállalkozónál tartalmilag azonosak.
- A költségek költségnemenkénti elszámolására az 5. számlaosztály szolgál
- Az eszközfelhasználások elsődleges megjelenési formája

A számviteli törvény előírásai

- a tárgyidőszakban felmerült,
és a tárgyidőszakot terhelő költségeket
a könyvvitelben a következő költségnemek
szerint kell kimutatni:
- anyagjellegű ráfordítások,
 - személyi jellegű ráfordítások és
 - értékcsökkenési leírás

Az anyagjellegű ráfordítások

tartalma:

- anyagköltség,
- igénybe vett szolgáltatások költségei,
- egyéb szolgáltatások költségei.

A személyi jellegű ráfordítások

tartalma:

- bérköltség,
- személyi jellegű egyéb kifizetések,
- bérjárulékok

Nem költségnemek

- Az „Eladott áruk beszerzési értéke” és az
- „Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke”
- Nem minősül költségnemnek

A költségek csoportosítása összetételük, összetettségük szerint

a költségek kétfélék lehetnek:

Megkülönböztetünk

- **elemi költségeket**
- **és összetett költségeket.**

Elemi költségek

- Az elemi (egyszerű) költségek egy költségnemből állnak.

Ilyen például

- az anyagköltség,
- bérköltség,
- értékcsökkenési leírás.

Összetett költségek

- Több elemi költségből tevődnek össze
- pl. a fenntartási, a segédüzemi, az általános költségek
- **Minden összetett költség**
- elemi költségekre, költségnemekre
- vezethető vissza.

A költségek elszámolhatóságuk, tervezésük és utalványozásuk szerinti csoportosítása

- A költségek tervezésük, utalványozásuk és elszámolásuk szerint
- közvetlen és
- közvetett költségek
- lehetnek.

Közvetlen költségek

- azok, amelyekről a felmerülésük időpontjában meghatározható, hogy mely termékkel, szolgáltatással kapcsolatosak,
- vagyis egyértelmű, mely költségviselőt milyen mértékben terhelnek

Közvetett költségek

- a felmerülés időpontjában nem tudjuk megnevezni a költségviselőt,
- vagyis csak a felmerülés helye, azaz a költséghely ismert.

Költségokozati elv

- A termelési költségek elszámolásának alapvető követelménye az, hogy
- a termék előállításával, a szolgáltatás nyújtásával kapcsolatban felmerült valamennyi termelési költség
- a termékre, szolgáltatásra elszámolásra kerüljön.
- A termelési költségeket egymástól nemcsak
- megjelenési formájuk szerint, hanem termelési folyamatoként, termékenként is el kell határolni.

Közvetlen költség

- A költségek nagy hányadáról már a terv készítésekor megállapítható, hogy
 - az melyik termelési folyamatra,
 - melyik termékre, szolgáltatásra számolható el.
- Ezeket közvetlen költségnek nevezzük.

Közvetlen költség

- A számviteli előírások szerint közvetlen költségnek minősülnek
- a termelés volumene és összetételének változásával
- általában közvetlen kapcsolatban lévő költségek,
 - melyek a termék előállítása és szolgáltatás teljesítése érdekében merülnek fel
 - és kalkulációs egységre utalványozhatók,
 - illetve a kalkulációs egységre jutó értéke megfelelő mutatók, jellemzők segítségével megállapítható.

Közvetett költség

- A költségek másik részét keletkezésükkor nem tudjuk a termékekre, szolgáltatásra közvetlenül elszámolni,
– mert azok nem egy költségviselővel vannak kapcsolatban
- Ezeket a költségeket **közvetett (általános) költségelemnek nevezzük.**

Közvetett (általános) költség

- **Megkülönböztetünk**
– üzemi és
– vállalati általános költséget.
- Ezeket vetítési alap segítségével osztjuk fel.
- Úgy kell kiválasztani a megfelelő vetítési alapot,
– hogy a költségfelosztás
– a lehető legreálisabb legyen.

Külön költség

- gyakran előfordul, hogy egy termelési folyamatban több termék keletkezik.
- Ha a termékek önköltségét ki akarjuk számítani,
- a termékcsoportha elszámolt költségből
 - ki kell emelni azt a költséget,
 - amely az adott termékre elkülöníthető.
- Ezt a költséget nevezzük **külön költségnek**.

Együttes költség

- A külön költségek kiemelése után maradó költség pedig az **együttes költség**.
- **A termékek** együttes költségét valamilyen vetítési alap arányában osztjuk meg a termékek között.
- **Az együttes és külön költség összege együtt adja a termék összes költségét.**

A költségek csoportosítása felmerülési helyük szerint

- A költségek felmerülési helyük szerinti csoportosítása a költséghelyenkénti osztályozást jelenti.
- a költséghelyi elszámolás azt jelenti, hogy
- a költség felmerülésekor
 - csak annak helye ismert.

Költséghelyek

- A költséghelyeken jellemzően a közvetett költségeket **számoljuk el**
- **az így elszámolt** költségek egy része
- vetítési alapok segítségével a költségviselőkre felosztásra kerül.
- Ez esetben pótlékkulcs kerül kiszámításra

Pótlékkulcs számítása

$$\frac{\text{felosztandó költség összege}}{\text{vetítési alap összege}}$$

Vetítési alap

- A vetítési alap sokféle lehet
- Használható értékadat vagy valamely természetes mértékegység
- A pótlékkulcs segítségével lehet meghatározni, hogy egy-egy költségviselőre (termékre) mennyi jut a felosztott költségből

Általános költségek

- Természetesen vannak olyan költségek is, amelyek nem tételezhetők át – (nem oszthatók fel)
- költségviselőkre,
- így ezeket az eredmény terhére kell elszámolni.

A közvetett (általános) költségek csoportjai

- üzemi általános költségek és
- vállalati általános költségek
- A költségeket költséghelyek szerint a 6. számlaosztályban megnyitott számlára könyveljük.

A költségek csoportosítása költségviselők szerint

- A költségviselők szerinti csoportosítás azt jelenti, hogy
- az összes elszámolt költségből mennyi a tevékenységekre (termék előállításra, illetve szolgáltatás nyújtására) jutó költség összege.

Költségviselő

- Költségviselő
- az a termék, szolgáltatás,
 - amelynek érdekében a költség felmerült,
 - és amelyre a költségeket elszámolják.
- A költségviselők számláit a 7. számlaosztályban kell megnyitni,
 - figyelembe véve a vállalkozás tevékenységének jellegét.